

Ruijanesikko

Strandviva

Primula nutans subsp. *finmarchica*
(*Primula nutans*)

Luontodirektiivin laji (liitteet II ja IV)

BOR suojelutaso epäsuotuisa riittämätön, vakaa

Koodi: 1968

Rauhoitettu (LSA 471/2013)

Uhanalainen (LSA 471/2013)

Uhanalaisuusluokka (IUCN): vaarantunut (VU)

Luonnehdinta

Ruijanesikko on hento, 6–20 cm korkea monivuotinen lehtiruusukkeellinen kasvi. Lehdet ovat pyöreäsoikeita ja tavallisesti pyöreätyvisiä. Kesä–heinäkuussa kukkivan hyönteispölytteisen kasvin varren latvassa on kahdesta kolmeen kukkaa. Kukan teriö on keskeltä keltainen, muuten vaaleanpunainen tai vaaleansinipunainen, ja 10–20 mm leveä. Siemeniä syntyy paljon ja niistä kehittyvät sirkkataimet leviävät vesivirtausten mukana. Siemenet voivat kulkeutua myös vesilintujen matkassa. Maarönsyensä avulla ruijanesikko saattaa muodostaa laajoja, tiheitä kasvustolaikkuja.

Elinympäristö ja levinneisyys

Ruijanesikko kasvaa alavilla, ajoittain veden peittämällä, matalakasvuisilla hiesupohjaisilla, harvoin kivikkoisilla, merenrantaniityillä. Alalajia *finmarchica* esiintyy Suomen ja Ruotsin lisäksi Norjan ja Venäjän pohjoisosissa Jäämeren ja Vienanmeren rannoilla. Muunnosta *jokelae* tavataan vain Perämeren rannoilla Suomessa ja Ruotsissa. Nykyisistä esiintymistä noin kaksi kolmasosaa sijaitsee saarilla ja yksi kolmasosa mannerrannoilla.

Nykytila ja uhkatekijät

Noin neljäsosa ruijanesikon tunnetuista esiintymistä on hävinnyt 1900-luvulla ja taantumiskehitys on jatkunut myös viime vuosikymmeninä. Rantaidunnuksen loputtua 1970-luvun jälkeen taantuminen oli merkittävintä. Laidunnuksen loppuminen johti rantojen pensoittumiseen ja ruovikoitumiseen, jota myös Itämeren rehevöityminen on osaltaan kiihdyttänyt. Saarilla ja pohjoisempana Perämerellä umpeenkasvu on ollut vähäisempää. Ruijanesikon esiintymistä lähes puolet on suojeltu ja lisäksi esiintymiä on luonnonsuojelulain suojelluiksi luontotyypeiksi rajatuilla merenrantaniityillä. Rantojen umpeenkasvun lisäksi ruijanesikkoa uhkaa lisääntyvä rantarakentaminen. Myös ilmastonmuutoksesta johtuvat merenpinnan ja jääolosuhteiden muutokset voivat uhata lajia tulevaisuudessa.

Hoitosuositukset

Kasvupaikkojen jatkuva hoito on suurelta osin ruijanesikon säilymisen edellytyksenä mannerrannoilla, missä ruoko valtaa nopeasti hoitamattomat rantaniityt. Lajin esiintymispaikoille tulisikin järjestää jatkuvaa laidunnusta tai niittoa. Tällä hetkellä hoidon piirissä on noin kymmenesosa lajin

Kuva: Aija Degerman

esiintymistä, mutta pinta-alallisesti jopa neljäsosa esiintymisalasta. Monet saarten esiintymistä säilyvät elinvoimaisina ilman hoitoa.

Lähteet

- Hämet-Ahti, L., Kurtto, A., Lampinen, R., Piirainen, M., Suominen, J., Ulvinen, T., Uotila, P. & Väre, H. 2005. Lisäyksiä ja korjauksia Retkeilykasvion neljänteen painokseen. *Lutukka* 21: 41–88.
- Ilmonen, J., Rytteri, T. & Alanen, A. (toim.). 2001. Luontodirektiivin kasvit ja selkärangattomat eläimet – Suomen Natura 2000 -ehdotuksen luonnontieteellinen arviointi. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. Suomen ympäristö 510. 177 s.
- Kreivi, M. 2009. Conservation genetics and phylogeography of endangered boreoatlantic seashore plants species. *Acta Universitatis Ouluensis A Scientiae Rerum Naturalium* 521: 1–78.
- Niemelä, M. 2009. Biotic interactions and vegetation management on coastal meadows. *Acta Universitatis Ouluensis A Scientiae Rerum Naturalium* 529: 1–68.
- Rautiainen, P., Björnström, T., Niemelä, M., Arvola, P., Degerman, A., Erävuori, L., Siikamäki, P., Markkola, A., Tuomi, J. & Hyvärinen, M. 2007. Management of three endangered plant species in a dynamic landscape of seashore meadows. *Applied Vegetation Science* 10: 25–32.
- Hyvärinen, M. & Ulvinen, T. 2012. Ruijanesikko – *Primula nutans* subsp. *finmarchica*. Teoksessa: Rytteri, T., Kalliovirta, M. & Lampinen, R. (toim.). Suomen uhanalaiset kasvit. S. 272–274. Tammi, Helsinki.